

Е-ГРИВНЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ЦИФРОВА ВАЛЮТА

Останнім часом відбувається стрімкий розвиток цифрових технологій, який впливає на всі галузі людської діяльності. У сфері економіки також зростає роль інновацій, з'являються на фінансовому ринку нові платіжні технології і сервіси, а центральні банки розглядають можливість впровадження власної цифрової валюти.

Цифрова валюта центрального банку (ЦВЦБ) – цифрова форма існуючих фіатних грошей, яка випущена центральним банком і є законним платіжним засобом [1]. У 2018 році Національний банк України реалізував пілотний проєкт, який передбачав упровадження платформи «Електронна гривня», випуск в обіг обмеженої кількості е-гривні та тестування операцій з її використанням.

Сутність новації проєкту полягає в тому, що у кожного бажаючого буде власний електронний гаманець (подібний до тих, на яких зберігають Bitcoin). Під час купівлі товарів чи інших розрахунків криптогроші пересилатимуться з одного гаманця на інший – без посередництва банківських рахунків чи міжбанківських переказів. Тобто е-гривня може бути альтернативним інноваційним інструментом для здійснення миттєвих безготівкових платежів, який має ряд переваг в порівнянні з іншими (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика інструментів безготівкових платежів

Інструменти роздрібних платежів	Переваги	Недоліки
Готівка	приймається до оплати будь-де	сприяє розвитку тіньової економіки; витратність виготовлення та обслуговування
Платіжні карти	розвинена інфраструктура для здійснення онлайн платежів	висока собівартість; ризик шахрайських операцій
Платіжні доручення	надійність, доступність, безпечність, низька собівартість	необхідність рахунку в банку, тривалість переказу
Електронні гроші	анонімність, швидкість	ліміти на операції; несумісність з різними системами електронних грошей
Е-гривня	захищеність, швидкість, безпечність, анонімність, оптимальні тарифи	нерозвиненість інфраструктури; необхідність популяризації

З точки зору впровадження та використання ЦВЦБ Національним банком України розглядається чотири базових її типи та варіанти колаборації:

1) цифрова форма готівки (найбільш відомий) – по суті, має типові для готівки властивості (анонімна і на неї не нараховуються відсотки), є цифровим еквівалентом готівки;

2) призначена виключно для використання господарюючими суб'єктами і може використовуватись в цілях здійснення міжбанківських розрахунків;

3) депозитний інструмент грошово-кредитної політики, коли валюта використовується як засіб накопичення і на неї нараховуються відсотки;

4) еквівалент рахунку для фізичної особи, відкритого в центральному банку, представляє собою рахунок для фізичної особи, який відкривається і ведеться центральним банком [2, ст.129].

Новим фінансовим інструментам в залежності від схеми їх використання притаманні певні переваги та недоліки. Недоліки, у свою чергу, характеризуються потенційними негативними ефектами, що можуть мати вплив на кінцевих споживачів або на банківську систему та проявлятися через наступні види ризиків: технологічний, кібербезпеки, впливу на реалізацію монетарної політики, порушення фінансової стабільності та репутаційний ризик для центрального банку.

Проте, розглядаючи питання виявлених загроз в рамках реалізації проекту НБУ, варто відмітити й наявність ряду переваг від впровадження е-гривні. Зокрема, перевагами цифрових валют є те, що вони допомагають зробити суспільство більш фінансово інклюзивним, фінансові послуги – доступнішими, а платежі – швидшими, більш безпечними та дешевшими. Крім цього, використання такого інноваційного технологічного інструментарію сприятиме зменшенню частки готівкових розрахунків у обігу, підвищенню конкурентоспроможності і прозорості платіжних послуг та сервісів, дозволить вітчизняній економіці більшою мірою відповідати високим стандартам та вимогам стрімко зростаючої цифрової реальності.

Врахування особливостей, можливих наслідків та потенційного ефекту від впровадження цифрової валюти центрального банку дає можливість зробити висновок, що запровадження е-гривні в Україні може бути каталізатором ефективності платежів і представлятиме додаткову альтернативу поточній моделі грошей.

Література

1. Аналітична записка за результатами пілотного проекту «Е-гривня». НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96166826>

2. Хуторна М.Е., Запорожець С.В., Ткаченко Ю.П. Цифрові валюти центральних банків: світові тренди та перспективи в Україні. Соціальна економіка. 2021. № 61. С. 123-134.